

Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрлігі
Әл - Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті

Шығыстану факультеті
Қиыр Шығыс кафедрасы

Тақырыбы: Солтүстік Кореядағы идеология, білім беру жүйесі.
Ғылымы, әдебиеті, өнері.

Алматы, 2022

Кореяның XV-XVI ғғ. мәдениетінің дамуы.

Жоспар:

- 1. Солтүстік Корея идеологиясы – чучхе пайда болуы**
- 2. Солтүстік Кореядағы білім жүйесі**
- 3. Солтүстік Корея мәдениеті**

1. Солтүстік Корея идеологиясы – чучхе пайда болуы

Чучхе - Солтүстік Кореяның ресми идеологиясы. Ол Ким Ир Сеннің бір адамдық билігінің болуын теориялық тұрғыдан негіздейтіндіктен, чучхе жеке басына табынудың заңдастырылған нұсқасы ретінде қарастырылады. Чучхе термині алғаш рет 1955 жылы 28 желтоқсанда өткен БКП-ның «насихаттық» съезінде Ким Ир Сеннің сөйлеген сөзінде ресми түрде «Чучхені орнату және идеологиялық жұмыстағы догматизм мен формализмді жою» қажеттігі туралы айтылды. Сталиннің өлімі Кеңес Одағында биліктің сталиндік үлгісінен бас тартуға серпін берді. Ким Ир Сен мұны өзінің жеке билігі режиміне қауіп төндіреді деп санады, өйткені сол кезде Солтүстік Кореядағы кеңестік ықпал әлі де күшті еді. Алғашында идеологиялық жұмыс туралы әртүрлі ілімдерде чучхе немесе «өзіндік сенім» термині қолданылды. Бұл термин экономика, қорғаныс және басқа салаларға қатысты қолданыла бастады. Кеңес-қытай қақтығысы өршіп, олар ревизионизм туралы айта бастағанда, дипломатияның жетекші құжаттарында «чучхе» термині пайда болды. Солтүстік Корея қоғамында жеке билік режимі түпкілікті орнатылып, Ким Ир Сеннің жеке басына табыну орныққаннан кейін чучхелер «көзқарастардың монолитті жүйесі» деп атала бастады. Бұл өрнек қоғамның саяси-идеологиялық бірлігіне шақырды. 1970 жылы БКП 5 съезінде чучхе доктринасы ресми идеологиялық тұғырнама ретінде партия Жарғысында бекітілді. Сонымен қатар, 1982 жылы «чучхе» термині Конституцияға түзету ретінде енгізілді, онда чучхе Солтүстік Кореяда ресми идеология мәртебесін алды. 1974 жылы чучхе «өзіне сенім арту дәуіріне көшу қажеттілігін негіздейтін революциялық көзқарастардың, теорияның және әдіснаманың жаңа және бірегей жүйесі» ретінде кимирсенизм деп аталды. Айтылғандай, кимизм марксизм-ленинизм емес, тіпті одан асып түсті. 1974 жылы Ким Чен Ирдің елдегі биліктің мұрагері болып ресми түрде жариялануы чучхенің Ким Ир Сеннің жалғыз билігінің режимімен ғана емес, Ким Чен Ирдің билікке келуімен де тығыз байланысты екенін көрсетеді. 1982 жылдан бастап чучхе термині саяси, экономикалық және әскери контексттерде нақтырақ

қолданыла бастады, ал чучхе ілімі бүкіл Солтүстік Корея қоғамы үшін іскимыл нұсқаулығына айналды. Ким Чен Ир 1930 жылы маусымда Маньчжурияда өткен антиимпериалистік жастар лигасы басшылығының мәжілісінде оның әкесі чучхе идеясын алғаш рет жариялағанын айтты. 1930 жылдары Ким Ир Сен соғысты басқарған Қытай коммунистерінің арасында болғанын ескерсек, жапон отаршылдарына қарсы шығып, 1940 жылдары Кеңес әскерінің 88-ші бригадасында қызмет еткен, мұндай мәлімдеме шындыққа жанаспайтын сияқты.

2. Солтүстік Кореядағы білім жүйесі

Солтүстік Корея - әлемдегі ең жабық елдердің бірі болғандықтан, ол жақта қарапайым халықтың қалай өмір сүретінін, қалай күн көретінін, бос уақытында немен айналысатынын аз білеміз. Солтүстік Кореяның мектеп жүйесі туралы аз мәлімет бар. Дегенмен, Солтүстік Корея босқындары мен КХДР-да өмір сүрген шетелдіктердің көздері мен әңгімелеріне сүйене отырып, солтүстік корейлықтардың жас ұрпақты қалай және не үйрететіні туралы бірдеңе біле аласыз.

1948 жылы КХДР құрылған кезде мектеп жасындағы балалардың 2/3-ге жуығы ешқандай білім алмаған, ал 2,3 миллион ересек адам мүлдем сауатсыз болған. Бұл сол кездегі ел халқының, балаларды қосқанда, шамамен 9,39 миллион адамды құрағанына қарамастан. 1950 жылы міндетті бастауыш білім беру енгізілді, бірақ бұл жоспарлар Корей соғысының басталуымен бұзылды. Соған қарамастан, 1958 жылға қарай елде жалпыға міндетті жеті жылдық білім беру жолға қойылды. 1967 жылы тоғыз жылдық, 1975 жылы он бір жылдық білім беру міндетті болды.

Жалпы, КХДР-дағы мектеп жүйесі кеңестік кезеңдегідей және ұқсас етіп салынған және осы уақытқа дейін өзгерген жоқ. Енді міндетті білім бір дайындық жылын, төрт жылдық бастауыш мектепті және алты жылдық орта мектепті қамтиды. Содан кейін ең ақылды немесе ең бай Солтүстік Кореяның кейбіреулері колледжге барады, көпшілігі жұмысқа барады.

КХДР-дағы мектеп бағдарламасына дүние жүзіндегі оқушылар үйреніп қалған академиялық пәндер – математика, ана тілі, шет тілі география, әдебиет, тарих кіреді. Бұған қоса, солтүстік корейлік студенттер «Коммунистік мораль», «Коммунистік партияның саясаты» немесе «Ұлы Ким Ир Сеннің өмірі» сияқты саяси курстарды да оқиды. Бірақ бұл пәндер бүкіл мектеп бағдарламасының 6%-дан аспайды. КХДР-да олар корей және батыс әдебиетін оқиды: Толстой, Гюго, Джейн Остин және Шекспир. Рас, кітаптардағы кейбір «ақыл-ойды бұзатын» көріністер алдын ала кесіліп алынады, ал кейбір шығармалар солтүстік корейліктерге үзінділермен ғана жетеді. Дүниежүзі тарихы да оқытылады. Мысалы, КХДР-дағы мектеп

оқушылары Бірінші және Екінші дүниежүзілік соғыстар, АҚШ-тың негізі қаланған және холокост туралы біледі. Мемлекеттік идеологияға, партия саясатына қайшы келетін барлық фактілер әдейі бұрмаланады. Осылайша, солтүстік корейлықтар Корей соғысын Солтүстік Корея емес, Оңтүстік бастады деп нық сенеді. География пәнінде студенттерге басқа елдердің орналасуы мен табиғи ерекшеліктері туралы табиғи түрде айтылады, бірақ олар «капитализм сұмдықтарынан» зардап шеккендердің өмірінің қаншалықты нашар екенін айтады. Африкадағы аштықтан өлген балалардың суреттері кейде «сұмдықтардың» иллюстрациясы ретінде көрсетіліп, оларды Батыс елдерінің тұрғындары ретінде көрсетеді.

3. Солтүстік Корея мәдениеті

Театр

1947 жылы қаңтарда Солтүстік Кореяның Уақытша халықтық комитеті стационарлық мемлекеттік және провинциялық театрлар желісін құру туралы қаулы қабылдады. Бір ғана Пхеньянда 1947-1949 жылдар аралығында 8 театр ашылды. Спектакльдердің негізгі тақырыбы отаршылдарға қарсы және Кореяның тәуелсіздігі үшін күрес болды. Драматургияда социалистік реализм принципі айтылды. Соғыс жылдарында майдандық бригадалар құрылды. Кореяның театр өнерінде музыкалық театр маңызды рөл атқарады, ол операның екі түрімен ұсынылған: Чхангык және чагык. Чхангык - дәстүрлі корей өнері, халықтық музыкалық драма. Чхангык ән айту элементтерін – чхан, ұлттық би – паллим және театрландырылған ойынның белгілі бір стилі – норымсэ органикалық түрде біріктіреді, бұл тікелей сезімнен туындайтын, берілген көрініспен күйге келтірілген және сәйкес қимылмен көрсетілген би-драмалық әрекет, ым-ишара, мимика. «Чагык» — заманауи опера.

Өнер – живопись

Бейнелеу өнерінде корей кескіндемесі негіз болып табылады. Қазіргі Солтүстік Корея суретшілерін екі санатқа бөлуге болады. Кейбіреулері классикалық социалистік реализм рухында жұмыс істейді. Басқалары мұны дәстүрлі түрде жасайды. Болашақ суретшілерді дайындау бес жастан басталады. Оларға арнаулы пәндермен қатар революция тарихы да оқытылады. Үздіктердің үздіктері Пхеньян өнер университетіне барады. Онда жұмысшыларды бейнелеуді ғана емес, дәстүрлі техникамен жазуды да үйретеді.

Әдебиет

1948 жылдан бастап КХДР-да социалистік әдебиеттің қалыптасуы жүріп жатыр. 1946 жылы корей жазушылары Солтүстік Кореяның әдебиет және суретшілер қауымдастығына біріктірілді. Барлық әдеби жанрлардың дамуы байқалады. 1953 жылы Жазушылар одағы құрылды. Корей әдебиетін шетелде тарату үшін Корея үкіметі корей тілін үйренушілерге демеушілік жасайтын және көмектесетін бағдарламалар жасайды және әртүрлі аударма гранттарын береді.

Қолданбалы өнер

Қолдан жасалған жібек кесте – корей халқының дәстүрлі өнерінің бірі. Корей әйелдері ерте заманнан бастап кесте тігудің өзіндік әдістерін жасап, дамытып келеді. Бұл пейзаждар, портреттер, натюрморттар. Посохва бейнелеу өнерінің негізін салушы - Син Бонг Хва. Оның әдісі дәстүрлі корей кескіндемесіне негізделген, бірақ бояулардың орнына жер бетіне асыл және жартылай асыл тастардың ұнтағының жұқа қабаты қолданылады.

Маннехва – теңіз раковиналары мен інжу-маржаннан жасалған сурет. Бұл жанрдың бір тармағы - қырлы ұсақ ұлулардың суреті. Мұндай сурет қабықтарының диаметрі шамамен 2 мм болатын Тынық мұхит ұлуларының жүз мың тұтас көп түсті қабығынан жасалған. Кескіндеменің әрбір фрагменті түсі бойынша мұқият таңдалады, раковиналар термиялық өңдеуден өтеді.